

נהדרה

אורות של אמונה לדרך החיים

החדה

מלוקט מדברות
קדשו ותורתו של
האדמו"ר רבי דוד חי
אביחצירא שליט"א

גיליון כט
פרשת נח
תשפ"ז

פניני דעת
לנתיבות חיי היום

נהירין

מצוה גוררת מצוה - כוחו של הרצון הטוב

הטובה אל הפועל. וכן מה שאמרו חז"ל (ירושלמי פסחים פרק י' הלכה ה') המתחיל במצוה אומרים לו גמור, היינו שהמלאכים הטובים שנבראו מחמת רצונו הטוב הם הנותנים לו כוח להמשיך במצוה ואומרים לו גמור.

כפי ריבוי מחשבות טובות כן זוכה לסיוע מהמלאכים

כשבא האדם לקיים מצוה בפועל יש הרבה הפרעות מצד היצר הרע שמכביד על האדם ומונע ממנו להשלים את רצונו הטוב. אבל לחשוב מחשבה טובה אין כוח ליצר הרע להפריע כי אין היצר הרע מכיר במחשבות האדם. וכיוון שמן המחשבה הטובה נברא מלאך טוב, נמצא שכל שמרבה לחשוב מחשבות טובות וטהורות כך זוכה לברוא מלאך טוב שלם וחזק מאוד. ומלאך זה מסייע בידי האדם להוציא לפועל את מחשבתו הטובה שמכוונה נבוא. ובכך יבוארו דברי חז"ל (קידושין מ. א) מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שעל ידי המלאך הנברא מן המחשבה הטובה בא המעשה הטוב לכלל צירוף והשלמה.

מעלת ההתאמצות בקיום המצוות

אחר ראותנו זאת נשריש בליבנו פנימה, כי כל יגיעה שיש לו לאדם בקיום מצוות השם, הרי היא בבחינת מצוה הגוררת ומושכת את האדם לקדושה והתעלות עוד ועוד. וזהו הביאור במאמר הכתוב ויקח שם ויפת את השמלה, וכתב רש"י שלכן נאמר ויקח לשון יחיד אף שבפועל היו שניים, כי שם הוא שנתאמן במצוה זו ביותר לפיכך נקראת על שמו. וכן רואים חילוק זה בשכר המצוה, ששכרו של שם שזכו בניו לטלית של מצוה, ואילו יפת שהתאמן פחות זכו בניו לקבורה בימי מלחמת נוג.

ואפילו שגם שם וגם יפת עשו יחד את אותה המצוה, מכל מקום התורה מעידה על שם שהתאמן ביתר שאת, כמו שכתוב ויקח שם ויפת בלשון יחיד ויקחו בלשון רבים, כי שם התאמן ביותר. ולכן גם זכה לעמוד בראש הישיבה שלמדו בה האבות הקדושים והוא הנקראת בלשון רבותינו בית מדרש של שם ועבר.

הוראה למעשה:

ממעשהו של שם בן נח נלמד שעיקר כוחה של המצוה נובע מההתאמצות וההשקעה שבאים לפניה. נרגיל את עצמנו להרבות במחשבות טובות וברצונות של קדושה לפני כל עשיית מצוה או לימוד תורה. וכאשר נתאמן במחשבתנו וברצונו ייבראו מלאכים שסייעו בידינו להשלים את המעשה, ומצוה אחת תגדור את חברתה עד שנוכה לשלמות המעשים ולעלייה מתמדת בעבודת השם.

כוחו של רצון בעשיית המצוות

בפרשת נח אנו מאירים את שבילי עבודת השם מתוך התבוננות במעשיהם הטובים של שם ויפת. פעמים רבות מתעורר בלב האדם רצון טהור לקיים מצוה, אך הדרך אל המעשה השלם דורשת התאמצות. ממעשהו של שם בן נח אנו לומדים סוד עדין ונפלא, שכל מחשבה טובה והשתוקקות של קדושה בוראת מלאכים טובים המלווים את האדם ומסייעים בעדו. התאמצות זו שבלב היא הפותחת את שערי הסייעתא דשמיא, וגורמת למצוה אחת למשוך אחריה שרשרת מאירה של מצוות ומעשים טובים.

התעוררות התשוקה לאחר קיום מצוה

ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו (בראשית ט. כג). בספרים הקדושים הרבו להאיר ענינו שכשאדם מקיים מצוה כראוי מתעורר בקרבו רצון ותשוקה לקיים מצוה נוספת, כמאמר חז"ל (אבות פרק ד' משנה ב) מצוה גוררת מצוה, גוררת לשון תיאבון שמצוה אחת מעוררת באדם חשק לקיים מצוה נוספת. וכמו שהוסיפו לומר שם ששכר מצוה נוספת, ואם אינו מרגיש חשק והתעוררות להוסיף ולקיים עוד מצוות, יפספש במעשיו שמא לא קיים את המצוה הראשונה כדבעי.

חלקי המצוה מסייעים זה לזה לבוא לידי גמור

מצוה גוררת מצוה אינו רק בשתי מצוות נפרדות, אלא בכל מצוה ומצוה על סך חלקיה, מחשבה, דיבור ומעשה. אף בהם כל חלק גורר את החלק השני שאף הוא ייעשה בשלמות כראוי. שכל תרי"ג מצוות אין מוגיעים לכדי שלמות אם לא שיתקיימו גם במחשבה, גם בדיבור וגם במעשה, ואם חסר בתורת האדם ומצוותיו באחד מדברים הללו, עדיין לא השלים עבודתו.

כח המלאך הנברא ממחשבתו הטובה מסייע לגמור המעשה

ואיתא בגמרא (מכות יב.) בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו. ופירש המהרש"א שאין הכוונה שהקדוש ברוך הוא מוליך אותו שכן לא נאמר מוליך אותו אלא מוליכים לשון רבים. והפירוש הוא שמרצונותיו ומחשבותיו של האדם נבראים מלאכים, ומלאכים אלו מסייעים בידי הוציא את רצונותיו אל הפועל.

ועל פי זה יש לבאר גם דברי חז"ל (שבת קד. א) הבא ליטור וגם במעשה, ואם חסר בתורת האדם ומצוותיו מחשבותיו הם המסייעים בידו להוציא מחשבתו

בצל האמונה

פרקי חיזוק לחיים של רוגע ושלווה

להאיר את עמל הפרנסה באור התורה

להאיר את המלאכה באור של אמונה

בפרשת נח אנו לומדים על מלאכת בנין התיבה, מלאכה נשמית שנעשתה מתוך ציווי אלוהי ואמונה טהורה ובכך הפכה להצלת העולם כולו. יסוד זה מלווה אותנו בכל חייו, כאשר אנו נדרשים לשלב בין עמל הפרנסה לבין קביעת עיתים לתורה. כשהאדם קובע את תורתו כעיקר מתוך אמונה שהשם יתברך הוא הון ומפרנס, הרי שכל עמלו ויגיעתו הופכים למכשירי מצוה וכל יומו מואר באור של תורה.

מדוע נקרא לימוד התורה בשם עשייה

אמרו חז"ל בגמרא (ברכות לה. ב), אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי, בא ראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן ערא, זו וזו נתקיימה בידן. דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן ערא, זו וזו לא נתקיימה בידן.

קביעת עיתים לתורה משפיעה על כל משך היום

יש לומר ולפרש דבריהם, ידוע שדבר קבוע יש לו קיום ואינו בטל (כמבואר בפסחים ט. ב. ועוד), וכאשר האדם לומד תורתו בקביעות מתוך אמונה איתנה, אף שלומד מעט אך כיוון שלומד בקביעות הרי הוא בכלל דבר קבוע שיש לו קיום. ועל כן נשאר אצלו הלימוד כדבר של קיימא, וגם כשעוסק במלאכתו חושב הוא כל היום על מה שלמד. ומלבד הביאור שיש לו לאדם שהיה זמן לימודו בקביעות, משמעות 'קבע' היא גם החשיבות שהאדם נותן לזמן זה, כי לימוד התורה צריך להיות קבוע בנפש האדם, שהיה עיקר עסקו וחפצו בעולם בעסק התורה, ואילו כל חפצי העולם יהיו נעשים בדרך עראי על דרך ההכרח ותוך כדי בניית אמונה.

ועל כן אמרו לשון עשייה, עשה תורתך קבע (אבות א. טו) ועשו תורתך קבע, שכשלומד בקביעות גם עשיותיו במלאכתו ולפרנסתו, התורה עימו וחושב בה. וכשעושה כן זה וזה מתקיימים בידו. זה וזה בדווקא, כלומר, לא רק ששניהם מתקיימים לחוד המלאכה והתורה, אלא כל אחד ואחד מהם נעשה משובח בפני עצמו כיוון שכולל את שניהם. הן המלאכה שנעשית עם מחשבה של תורה ואמונה, והן התורה שהולכת עימו גם בעוסקו בענייני נשמיות ומלאכה. ועוד שזוכר ומצליח בלימודו כמו שעוסק במלאכתו, שגם שעות אלו שעוסק במלאכתו וזוכר הוא את התורה נחשבות לו כאילו למד בשעות אלו וזוכר לימודו.

כשקובע את תורתו גם לימוד מעט נחשב להרבה

וזהו שאמרו חז"ל במשנה באבות (פרק א), עשה תורתך קבע. לא אמרו שירבה את שעות לימודו, אלא שדרך הלימוד תהיה באופן של קביעות, שאותן שעות שזוכה להקדיש לתורה יהיו בדרך קבע ולא בדרך עראי. וכל היום כולו יהיו מחשבותיו נתונות לאותה השעה שהוא זוכה לעסוק בה בתורה. וכשקובע

המשך בעמוד הבא

משלחן המלכים

עובדות והנהגות מגדולי הדורות

התאספות בני ישראל – מקווה של טהרה

לעולם, וכפי התאספות כל יחיד עם הציבור כך זוכה לרוח טהרה ממרום. כמו שאמרנו (שבת קד, א) הבא להיטהר מסייעין בידו, ומהי משמעות הבא להיטהר כלומר מהיכן הוא בא. אלא שיוצא ממקומו שלא להיות מיוחד בפני עצמו, אלא בא להיטהר להשתתף עם הציבור ולהיטהר בתוכם, ואז מסייעים בידו מן השמיים לבוא אל הטהרה.

ועצם אסיפתם של ישראל גדולה היא עד למאוד ומטהרת היא כמקווה ויכולה היא לטהר את האדם כמו טבילה במקווה. וכן כתב בספר ארבת שלום (פרשת כי תשא ד"ה ויעמוד משה) לפרש את הפסוק מקוה ישרא'ל ה' מושיעו בעת צרה (ירמיה יד, ח). כי יש שני פירושים לתיבת מקווה. האחד לשון אסיפה כמו 'קוה המים מתחת השמים' אל מקום אחד (בראשית א, ט), והשני לשון טהרה כטבילה המטהרת. וזהו הרמז שאסיפתן של ישראל באחדות מטהרת כמו מקווה. וזהו גם מה שכתב בפרשת ויקהל שתיבת ויקהל בגימטריא מקוה. כי התקלות בני ישראל כאיש אחד בלב אחד מטהרת כמו מקווה טהרה.

נקודה לחיים:

כאשר אנו באים לבית הכנסת או מתאספים לשמחה של מצווה, נתבונן בכוונה העצום של התקלות יהודית. נסיר מליבנו כל שמץ של פירוד ונכלול את עצמנו בתוך הציבור מתוך אהבה ואחדות. בכך נזכה לשאוב מאותה טהרה עליה השורה במקום שבו יהודים נאספים, ולהיכנס לתפילתנו וללימודנו זכים וטהורים.

מקום אסיפתם של יהודים מטהר כמקווה

גדולי החסידות לימדונו כי כאשר יהודים נאספים יחדיו בקדושה ובאחדות, מתהווה ביניהם כוח אדיר של טהרה. האסיפה עצמה אינה רק התאספות בעלמא, אלא היא פועלת בעולמות העליונים כמקווה טהרה של ממש המטהר את כל הנמצאים בתוכו.

טבילה בתוך מקוה הרוקדים

מעשה ידוע מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוסוב ע"ה, שפעם אחת בשעת סעודת שבת רקד עם חסידיו בשמחת השבת. ובעת הריקוד כופף עצמו בתוך העיגול כטובל עצמו, באומרו טבילתי עתה במקווה של השם יתברך. כי הלא נאמר מקוה ישרא'ל ה' (ירמיה יד, ח), כביכול בני ישראל הם המקווה של השם יתברך, ובכוח אחדות ואסיפת ישראל יחדיו זוכים לטהרה.

ומעשה אירע בהרה"ק רבי אהרן מטשערנבול ע"ה, שלמרות הקפדתו לטבול במקווה קודם התפילה אירע פעם שלא עלתה בידו למצוא מקווה טהרה. ולבסוף אמר כי ילך לטבול בתוך קהל ועדה מישראל בבית הכנסת, כי כאשר נאספים יחדיו עשרה מישראל זוכים לקדושה וטהרה.

הבא להיטהר מסייעין בידו

התאספות בני ישראל למען חיזוק התורה נאה היא להם ונאה

בצל האמונה

המשך מעמוד קודם

עצמו בדברי תורה זוכה למה שנאמר בהמשך המשנה אָמַר מִנֵּט וְנִשָּׂה הַרְבֵּה, שיהיה דיבורו המועט חשוב מאוד ועושה הרבה פירות.

בין אם לא עלה בידו ללמוד כי מעט יהיה נחשב כאילו עשה הרבה, כי העיקר הוא כפי קביעות התורה והאמונה בנפשו, אף אם לא זכה להרבות תורה כרצונו. ועוד נרמז בזה שבכוח התורה יזכה שכל דבריו יהיה להם קיום ויעשו פירות ולא יחזרו ריקם. ומחמת חשיבות הקביעות בלימוד התורה והשפעתה הרבה על כל ענייני האדם, שואלים אותו בבואו לעולם העליון לאחר פטירתו (שבת לא א) קְבִיעַת עֵתִים לְתוֹרָה, כי הקביעות בתורה מקיפה וכוללת את כל חי האדם.

הקובע עיתים לתורה מקבל שכר גם על עמלו בעסקיו

אמנם לא כל אדם זוכה להיות קובע בכל עיתותיו בבית המדרש בעסק התורה. ויש ונצרך האדם להקציב חלק נכבד מזמנו על המחיה ועל הכלכלה להביא טרף נפשות ביתו. ומכל מקום אם תורתו ואמונתו הן העיקר אצלו ורק מחמת ההכרח הוא עוסק למחייתו, וכל עיתותיו הפנויות מקדיש הוא לתורה, הרי הדבר חשוב כאילו כל זמנו קודש הם לתורה ועבודת השם. כי מכך שהוא מנצל את זמנו הפנוי לתורה מוכח שזהו רצונו האמיתי, ורק ההכרח גורם לו לפרוש מהלימוד.

וכן כתב האור החיים הקדוש בספרו חפץ ה' על דברי הגמרא (ברכות נח ב) בתפילתו של רבי נתנאל בן הקנה שאנו מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא בסוף הלימוד ובסיום מסכת שאומר אָנּוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים, אָנּוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמָלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. והקשה, שלכאורה הדברים צריכים ביאור, האם מצאנו חייט תופר בגד או סנדלר תופר מגעלים ואינם מקבלים שכרם. והאם בכלל אפשר שאדם אשר יתייעב בעסק או במלאכת חבירו ולא יבוא על שכרו. אם כן מה הביאור הם עמלים ואינם מקבלים שכר הרי רואים אנו שהם כן מקבלים שכר.

עמל הפרנסה נחשב למכשירי מצווה

ומבאר האור החיים הקדוש שכונת רבי נתנאל היא, שכאשר קובע אדם עת לתורתו ומכורח פרנסתו יוצא להביא לחמו בעמל ויוע, נמצא כי כל עמלו הוא כדי שיוכל ללמוד מתוך ישיבת הדעת, כי הרי אם אין קמה אין תורה (אבות ז, י). אם כן כל עמלו וטרחתו בעולם הזה הם מכשירי מצווה לעת הזאת שלומד בה, ומכשירי מצווה הרי הם כמצווה עצמה, וכיוון שכך הוא זוכה לקבל שכר על עצם העמל במלאכתו.

כלומר, מה שאמרנו אָנּוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר אין הכוונה רק שאנו מקבלים שכר על עבודתנו בתורה ובמצוות, אלא מקבלים שכר על העמל בשאר חלקי היום. אנו עמלים ומקבלים שכר על העמל בעסקיו ובמלאכתו, והם יושבי הקרנות אמנם עמלים ומקבלים שכר, אך שכר זה הוא רק על שעות העבודה ולא על

מוֹסַר אָבוֹת

הדרכה מעשית בפרשת השבוע

לכל אדם ולכל דור ישנו תפקיד ייחודי

השליחות המיוחדת של כל נשמה בעולמה

פרשת נח פותחת בתיאור צדקתו של נח שהיה תמים בדורותיו. מתיאור זה אנו שואבים יסוד עצום, שלכל נשמה ולכל דור ישנה שליחות מיוחדת שאין שום אדם אחר יכול למלאה. מתוך הברה זו אנו לומדים להעריך כל רגע והתמודדות כחלק מתיקון נשגב שנועד במיוחד עבורנו.

שליחותי המיוחדת של כל יחיד

נח איש צדיק תמים היה בדרתו (בראשית ו, ט). התורה אינה ספר מעשיות אלא הוראת דרך נצחית. פירש מרן האר"י הקדוש ע"ה שאינו דומה עבודתו של אדם אחד לעבודת חברו, ואין אדם יכול לתקן את המוטל על זולתו. וזהו שאמר חז"ל (אבות פרק ד משנה א) 'אין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום'. אף שעל כל אדם לקיים את כל מצוות התורה כדי להגיע לקומה שלמה, מכל מקום לכל נשמה ישנה מצוה מיוחדת אשר בה תלוי עיקר תיקונה בעולם.

היכן שהיצר מתגבר שם הוא התיקון

הכיצד יידע אדם מהי השליחות שיועדה לו, ישית ליבו לראות באיזו מצווה מתגבר עליו יצרו בקביעות ומנסה בכל כוחו להכשילו, וזהו האות כי מצוה זו היא התיקון המוטל עליו מאת בורא עולם. ובכך פירש הרה"ק בעל עבודת ישראל ע"ה את דברי המשנה (אבות פרק ד משנה א) איזוהי גיבור הכובש את יצרו, היינו שכובש את יצרו המיוחד לו. והקדוש ברוך הוא הוא הנותן כוח לעמוד איתן כנגד פיתויי היצר ולעשות רצונו בלבב שלם.

שליחות מיוחדת לכל דור ודור

ומלבד השליחות הפרטית ישנה גם מצווה מיוחדת לכל דור. וזהו שנאמר תמים ה'ה' בדרתו לשון רבים, כי נח חי בכמה דורות והיה זורח בשליחות המיוחדת לכל דור ודור. ובדורנו כשאין איתנו יודע עד מה יתבונן כל אחד כמה מתמודדים באי הדור הזה והרבה נכשלים בו, כגון מידת הביטחון והאמונה כי אין עוד מלבדו, וידע נאמנה שזהו התיקון המיוחד שעליו לתקן בדורנו.

תפקיד מיוחד לכל רגע בחיים

וכמו שלכל אדם ודור יש תפקיד ייחודי, כן לכל עת ישנו התיקון שלה. מסופר ששאלו את הרה"ק רבי משה מקוברין ע"ה מהו הדבר החשוב ביותר שאותו צריך לעשות, ענה להם הצדיק, כל דבר שצריך לעשות בעת זו שעומד בה הוא החשוב ביותר. על האדם לחיות בידיעה של וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְהַשָּׁבָת אֵל לִבְכָּךְ כי ה' הוא האֱלֹקִים (דברים ד, לו), ולדעת שכל רגע נתון מוקדש לעשיית המצווה המוטלת עליו עכשיו מתוך דבקות עליונה.

הוראה למעשה:

בימים אלו נבחן היכן עיקר ההתמודדות שלנו ודווקא שם נרבה כוחות ומאמץ. מתוך הבנה שזהו עיקר תיקון נשמתנו. נתחוק לחיות את הרגע מתוך אמונה פשוטה שהקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו, ונדע כי המצווה הניצבת לפתחנו כעת היא החשובה מכל ובה אנו משלימים את ייעודנו בשלמות.